

NR 40/2014

**WYBORY DO PARLAMENTU
EUROPEJSKIEGO**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Dotychczasowe wybory do Parlamentu Europejskiego, w których mogli uczestniczyć Polacy, nie cieszyły się zbyt dużym zainteresowaniem. Badania¹ pokazują, iż w ocenie polskiego społeczeństwa wybory do PE są najmniej ważne spośród wszystkich bezpośrednich wyborów, jakich dokonują obywatele w naszym systemie politycznym. Pod względem znaczenia dla Polaków, wybory te niezmiennie ustępują miejsca wyborom krajowym – prezydenckim, parlamentarnym i samorządowym. Nieco ponad dwa miesiące² przed kolejnymi wyborami do PE ponownie zapytaliśmy Polaków, czy są nimi zainteresowani i czy planują wziąć udział w głosowaniu. Badaliśmy również wstępne preferencje wyborcze osób, które zamierzają głosować, oraz przyczyny zamierzonej absencji lub braku zdecydowania co do udziału w tych wyborach.

ZAINTERESOWANIE WYBORAMI

W pierwszej połowie marca, w porównaniu z lutym, zainteresowanie Polaków majowymi wyborami do Parlamentu Europejskiego nieco wzrosło (o 3 punkty procentowe), nadal jednak jest ono stosunkowo niskie. Obecnie blisko co trzeci badany (31%) twierdzi, że osobiście interesuje się tymi wyborami, jednak tylko ośmiu na stu jest nimi bardzo zainteresowanych. W porównaniu z poprzednim pomiarem nieznacznie zmniejszyła się (o 2 punkty) grupa badanych deklarujących brak zainteresowania tymi wyborami, jednak nadal stanowią oni zdecydowaną większość (68%) ankietowanych. Poziom zainteresowania wyborami do Parlamentu Europejskiego jest zbliżony do notowanego w styczniu br.

¹ Zob. komunikat CBOS „Zainteresowanie wyborami do Parlamentu Europejskiego”, luty 2014 (oprac. A. Cybulska).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (286) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 6–12 marca 2014 roku na liczącej 1098 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. W MAJU TEGO ROKU ODBĘDĄ SIĘ WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO. CZY PAN(I) OSOBIŚCIE INTERESUJE SIĘ TYMI WYBORAMI?

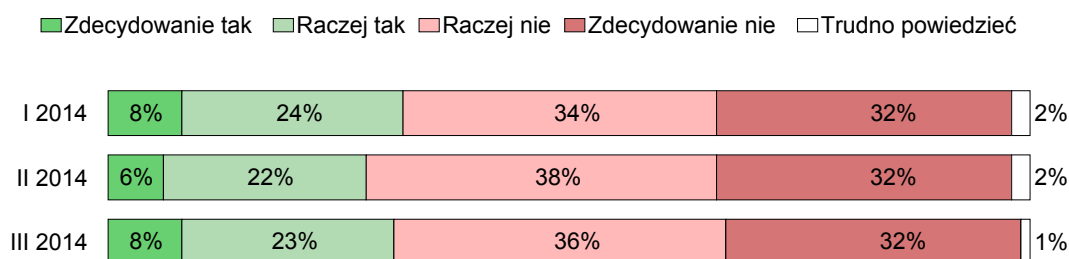

Tabela 1

Deklarowane zainteresowanie wyborami do Parlamentu Europejskiego	Wskazania respondentów według terminów badań											
	2003	2004		2009						2014		
	X	III	V	I	II	III	IV	7-13 V	20-27 V	I	II	III
	w procentach											
Interesują się	47	40	41	32	29	33	30	34	38	32	28	31
Nie interesują się	49	57	57	66	68	63	68	65	59	66	70	68
Trudno powiedzieć	4	3	2	2	3	4	2	1	3	2	2	1

Analizy wielozmienne³ wykazały, iż zainteresowanie wyborami do Parlamentu Europejskiego jest pochodną ogólnego zainteresowania sprawami polityki – im jest ono mniejsze, tym rzadziej badani interesują się tymi wyborami. Mniej lub bardziej interesuje się nimi większość badanych deklarujących bardzo duże lub duże zainteresowanie polityką, uważnie śledzących to, co się w niej dzieje, natomiast pozostali badani na ogół nie przejawiają zainteresowania wyborami do PE.

Tabela 2

W maju tego roku Polacy będą wybierali w wyborach bezpośrednich posłów do Parlamentu Europejskiego. Czy Pan(i) osobiście interesuje się tymi wyborami?	Zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają uwadze respondenta nawet ważne wydarzenia	żadne – respondenta praktycznie to nie interesuje
	w procentach			
Zdecydowanie tak	29	7	1	1
Raczej tak	39	28	13	6
Raczej nie	19	41	42	27
Zdecydowanie nie	12	23	44	63
Trudno powiedzieć	1	1	0	3

³ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

Zainteresowanie wyborami do Parlamentu Europejskiego różnicują również poglądy polityczne badanych. Deklarują je najczęściej respondenci identyfikujący się z lewicą lub prawicą, natomiast najmniej zainteresowani tymi wyborami są ci, którzy nie potrafią zdefiniować swoich poglądów politycznych na skali lewica–centrum–prawica (por. tabela aneksowa 1). Ponadto wśród badanych o poglądach centrowych częściej zainteresowani wyborami do PE są mężczyźni niż kobiety. Przeprowadzone analizy statystyczne wskazują także, iż najbardziej zainteresowani wyborami do Parlamentu Europejskiego są respondenci z wyższym i średnim wykształceniem deklarujący prawicowe bądź lewicowe poglądy polityczne (rozkład odpowiedzi na pytanie o zainteresowanie wyborami do PE w tej grupie: 17% – „zdecydowanie tak” i 28% – „raczej tak”).

DEKLAROWANA FREKWENCJA I PREFERENCJE WYBORCZE

Na przełomie pierwszej i drugiej dekady marca blisko dwie piąte Polaków (38%) zadeklarowało zamiar wzięcia udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Jest to odsetek nieco większy (o 4 punkty procentowe) niż miesiąc wcześniej. Najprawdopodobniej taki wynik jest efektem stwierdzonego w tym miesiącu wśród badanych większego zainteresowania polityką, co przekłada się także na częstsze deklaracje zamiaru głosowania w ewentualnych wyborach do polskiego parlamentu⁴. Należy jednak pamiętać, że faktyczna frekwencja wyborcza jest na ogół niższa od deklarowanej.

W porównaniu z lutym zmniejszyła się (o 5 punktów procentowych) grupa badanych, którzy twierdzą, że raczej nie wezmą w tych wyborach udziału (29%). Tak jak przed miesiącem, blisko co trzeci ankietowany jeszcze nie wie, czy zgłosuje (32%).

Tabela 3

Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2003	2004			2009						2014		
	X	III	V	VI	I	II	III	IV	7-13 V	20-27 V	I	II	III
	w procentach												
Na pewno wezmę w nich udział	59	41	45	45	41	39	39	36	37	36	36	34	38
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nich udział	23	32	28	32	31	32	32	30	29	33	28	32	32
Raczej nie wezmę w nich udziału	18	26	27	23	28	28	29	34	34	31	36	34	29

⁴ Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w marcu”, marzec 2014 (oprac. K. Pankowski).

Co oczywiste, deklaracje dotyczące udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego związane są z poziomem zainteresowania tymi wyborami. Spośród badanych bardzo zainteresowanych wyborami do PE przeważająca większość (92%) deklaruje, że na pewno weźmie w nich udział. Również wśród umiarkowanie nimi zainteresowanych dominują (75%) badani zamierzający głosować. Wśród ankietowanych raczej niezainteresowanych wyborami do PE ponad połowa (53%) jeszcze nie wie, czy weźmie w nich udział, natomiast zdecydowana większość (61%) w ogóle niezainteresowanych tymi wyborami deklaruje absencję.

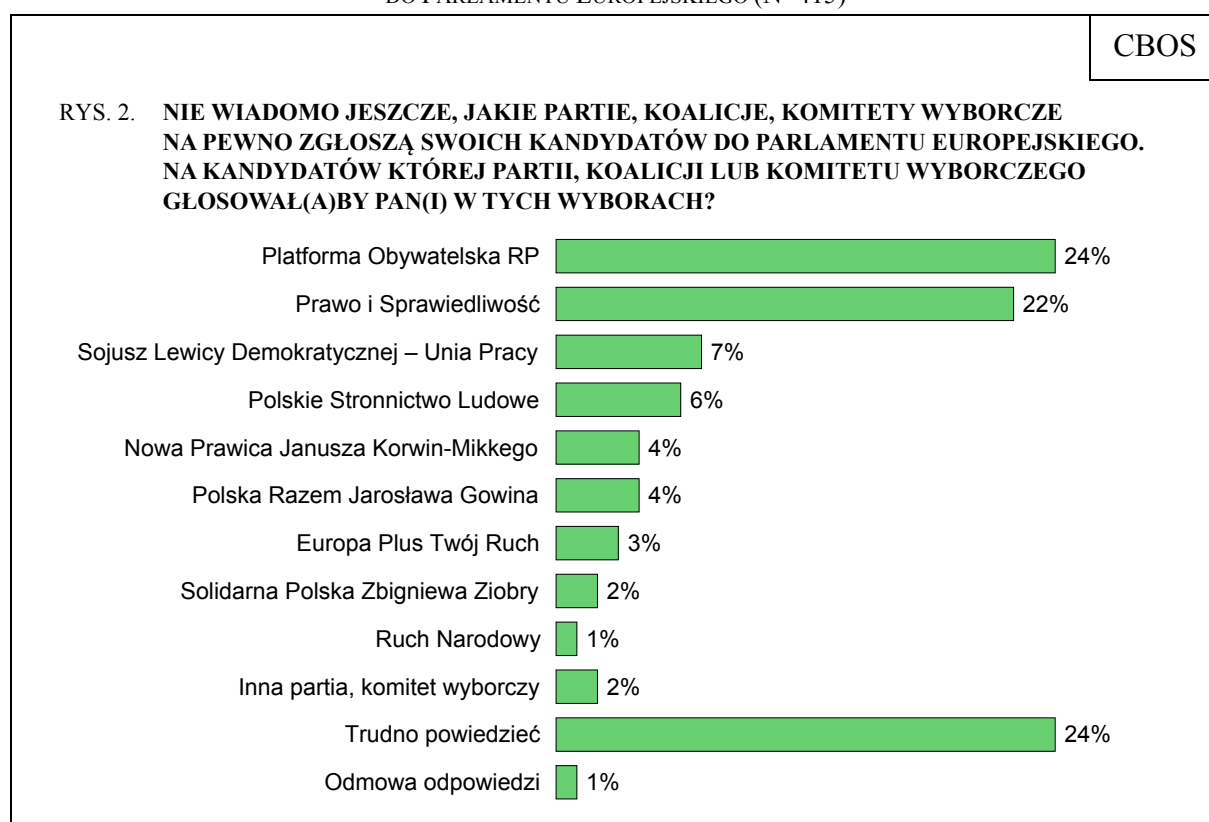
Tabela 4

Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego?	W maju tego roku Polacy będą wybierali w bezpośrednich wyborach posłów do Parlamentu Europejskiego. Czy Pan(i) osobiście interesuje się tymi wyborami?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	w procentach			
Na pewno wezmę w nich udział	92	75	25	13
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nich udział	3	21	53	24
Raczej nie wezmę w nich udziału	5	4	22	61
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	2

Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych deklaracje dotyczące udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego najbardziej różnicują ujawnione przez badanych poglądy polityczne (por. tabela aneksowa 2). Najbardziej zdeterminowani w kwestii głosowania są respondenci identyfikujący się z prawicą, spośród których ponad połowa (52%) twierdzi, że na pewno pójdzie głosować. Nieco rzadziej zamiar głosowania deklarują badani identyfikujący się z lewą stroną sceny politycznej (45%). Najwięcej wahających się, czy pójść na te wybory, jest obecnie wśród osób deklarujących poglądy centrowe (39%). Warto też zauważyć, iż wśród identyfikujących się z politycznym centrum na pewno głosować zamierza tylko co trzeci (34%). Ankietowani niepotrafiący zdefiniować swoich poglądów politycznych na skali lewica–centrum–prawica najczęściej deklarują, że raczej nie wezmą udziału w tych wyborach (44%), głosować zamierza natomiast niespełna jedna piąta spośród nich (19%).

Zawiadomienia o utworzeniu komitetów wyborczych w celu zgłaszania kandydatów na posłów w wyborach do Parlamentu Europejskiego muszą zostać złożone do Państwowej Komisji Wyborczej najpóźniej w dniu 7 kwietnia br.⁵ Przed rozpoczęciem realizacji badania można było przyjąć założenie, iż swoje komitety utworzą wszystkie największe ugrupowania polityczne. Przygotowując listę do pytania o preferencje wyborcze w wyborach do PE wykorzystaliśmy ponadto doniesienia medialne dotyczące planów pozostałych partii i stronnictw politycznych.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE NA PEWNO WEZMĄ UDZIAŁ W WYBORACH DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (N=415)

Pomimo że do wyborów do Parlamentu Europejskiego pozostało niewiele ponad dwa miesiące, co czwarty (24%) ankietowany, który zadeklarował, że na pewno weźmie w nich udział, jeszcze nie wie, na kandydatów której partii, koalicji lub komitetu wyborczego zgłasza. Jest to wynik zbliżony do notowanego w przypadku pytania o preferencje partyjne respondentów deklarujących zamiar udziału w ewentualnych wyborach do Sejmu⁶. Spośród

⁵ <http://pkw.gov.pl/2014/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-20-marca-2014-r-o-terminie-przyjmowania-zawiadomien-o-utworzeniu-komitetow-wyborczych-w-celu-zglaszania-kandydatow-na-poslow-w-wyborach-do-parlamentu-europejskiego-zarzadzonych-na-dzien-25-maja-2014-r.html>

⁶ Por. przypis 3.

osób, które określiły swoje preferencje w wyborach do Parlamentu Europejskiego, najwięcej chce zagłosować na kandydatów Platformy Obywatelskiej (24% deklarujących, że zamierzają wziąć udział w wyborach do PE). Nieco mniej (22%) zamierza poprzeć kandydatów, których wystawi Prawo i Sprawiedliwość. W kontekście wyborów do PE znacząco mniejszym poparciem cieszą się obecnie potencjalne listy kandydatów Sojuszu Lewicy Demokratycznej – Unii Pracy (7%), Polskiego Stronnictwa Ludowego (6%), Nowej Prawicy Janusza Korwin-Mikkego (4%), Polski Razem Jarosława Gowina (4%), koalicji Europy Plus i Twojego Ruchu (3%), Solidarnej Polski Zbigniewa Ziobry (2%) i Ruchu Narodowego (1%).

PRZYCZYNY PLANOWANEJ ABSENCJI

Badani, którzy stwierdzili, że raczej nie wezmą udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego, najczęściej motywowali to ogólnie brakiem chęci i zainteresowania (26% z tej grupy). Co dziesiąty (10%) skłaniający się do rezygnacji z głosowania motywował to brakiem zainteresowania polityką, a sześciu na stu (6%) wyraziło brak zainteresowania konkretnie wyborami do PE. Tyle samo (6%) mówiło o braku znajomości kandydatów i braku wiedzy o tym, kto będzie kandydował – co jest zrozumiałe, gdyż w czasie realizacji badania jeszcze nie byli znani wszyscy potencjalni kandydaci na posłów.

Wiele wypowiedzi uzasadniających rezygnację z głosowania w wyborach do PE można jednak odczytać jako sprzeciw wobec obecnej polskiej klasy politycznej. Mówiono między innymi o braku odpowiednich kandydatów, na których respondent mógłby oddać głos (7%), o negatywnej ocenie dotychczasowego dorobku, działalności i zachowania polskich europarlamentarzystów (6%), wyrażano ogólny brak zaufania do klasy politycznej (6%). Niektórzy ankietowani nie zamierzają głosować w wyborach do PE, ponieważ, ich zdaniem, eurowybory traktowane są przez polityków przede wszystkim jako możliwość zdobycia dobrze płatnej posady (4%). Powodem zapowiadanej absencji jest też czasem negatywna ocena już zgłoszonych kandydatów na posłów do PE (2%).

W niektórych przypadkach powodem deklarowanej absencji wyborczej są również przyczyny zewnętrzne, niezależne od respondenta, takie jak obowiązki zawodowe lub rodzinne (3%), zaawansowany wiek (3%), choroba, niepełnosprawność (2%), albo zaplanowany wcześniej wyjazd za granicę i brak chęci lub wiedzy, jak zagłosować poza granicami kraju (2%), oraz powody religijne (1%).

Wszystkie deklarowane przez respondentów kategorie motywacji zapowiadanej absencji wyborczej zestawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Odpowiedzi osób, które zadeklarowały, że raczej nie wezmą udziału w wyborach do PE (N=323)

Dlaczego nie weźmie Pan(i) udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego?	
Brak zainteresowania, chęci wzięcia udziału w wyborach – ogólnie: „Bo nie chcę”, „bo mam takie prawo”	26%
Brak zainteresowania polityką – ogólnie	10%
Brak odpowiednich kandydatów, na których respondent mógłby oddać głos	7%
Brak zainteresowania konkretnie wyborami do Parlamentu Europejskiego	6%
Brak znajomości kandydatów, brak wiedzy o tym, kto będzie kandydował	6%
Negatywna ocena dotychczasowego dorobku, działalności i zachowania polskich europarlamentarzystów	6%
Brak zaufania do klasy politycznej – ogólnie: „nie wierzę politykom”	6%
Respondent z zasady nie bierze udziału w żadnych wyborach	5%
Respondent uważa, że te wybory są mało ważne, działalność PE nie będzie miała większego wpływu na sytuację w kraju	5%
Ponieważ te wybory traktowane są przez polityków jako możliwość zdobycia dobrze płatnych posad	4%
Z powodu braku wpływu wyborców na późniejszą działalność wybranych europarlamentarzystów	3%
Respondent ma poczucie braku wpływu swojego aktu wyborczego na wynik wyborów, uważa, że jeden głos nic nie zmienia	3%
Respondent nie ma wiedzy na temat wyborów do Parlamentu Europejskiego, nie wie, że w ogóle się odbywają	3%
Respondent przewiduje, że nie znajdzie czasu na głosowanie z powodu różnych obowiązków	3%
Ogólne rozczarowanie i brak wiary w sens brania udziału w wyborach	3%
Z powodu wieku	3%
Brak wiary w uczciwość wyborów: „wszystko jest ustawione odgórnie i nie ma potrzeby głosowania”	3%
Z powodu choroby, niepełnosprawności	2%
Negatywna ocena już zgłoszonych kandydatów: „Polscy kandydaci do Europarlamentu to kontrowersyjne postaci”	2%
To, co się dzieje w kraju, zniechęca respondenta do brania udziału w jakichkolwiek wyborach	2%
Z powodu zaplanowanego wyjazdu za granicę (i braku chęci lub wiedzy, jak zagłosować poza granicami kraju)	2%
Respondent nie bierze udziału w wyborach z powodów religijnych: „jestem świadkiem Jehowy”	1%
Respondent podjął decyzję, że już nie będzie głosował: „zawsze chodziłam, ale już nie pójdę”	1%
Respondent wzięłby udział w głosowaniu tylko wtedy, gdyby sam kandydował	0,3%
Respondent nie interesuje się w ogóle sprawami Unii Europejskiej	0,3%
Respondent nie ma sprecyzowanych poglądów politycznych	0,2%
Inne	2%
Trudno powiedzieć, nie wiem	4%
Odmowa odpowiedzi	1%

PRZYCZYNY BRAKU ZDECYDOWANIA CO DO UDZIAŁU W WYBORACH

Respondenci, którzy nie podjęli jeszcze decyzji co do udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego, najczęściej motywowali to faktem, iż nie znają listy kandydatów (23% z tej grupy) – co jest zrozumiałe w sytuacji, gdy jeszcze nie wszystkie kandydatury zostały podane do wiadomości publicznej. Wielu badanych stwierdziło, że po prostu jeszcze nie podjęli ostatecznej decyzji, czy pójść na te wybory, czy też nie (22%).

Tabela 6. Odpowiedzi osób, które zadeklarowały, że jeszcze nie wiedzą, czy wezmą udział w wyborach do PE (N=354)

Dlaczego nie wie Pan(i), czy weźmie udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego?	
Brak znajomości kandydatów, brak wiedzy o tym, kto będzie kandydował	23%
Brak odpowiednich kandydatów, na których respondent mógłby oddać głos	10%
Brak zainteresowania polityką – ogólnie	6%
Brak zainteresowania konkretnie wyborami do Parlamentu Europejskiego	6%
Respondent nie ma wiedzy na temat wyborów do Parlamentu Europejskiego, nie wie, że w ogóle się odbywają	4%
Brak zainteresowania, chęci wzięcia udziału w wyborach – ogólnie: „nie, bo nie”, „Bo nie chcę”, „bo mam takie prawo”	4%
Brak zaufania do klasy politycznej – ogólnie: „nie wierzę politykom”	4%
Negatywna ocena dotychczasowego dorobku, działalności i zachowania polskich europarlamentarzystów	3%
Respondent przewiduje, że nie znajdzie czasu na głosowanie z powodu różnych obowiązków	3%
Respondent ma poczucie braku wpływu swojego aktu wyborczego na wynik wyborów, uważa, że jeden głos nic nie zmienia	3%
Respondent uważa, że te wybory są mało ważne, działalność PE nie będzie miała większego wpływu na sytuację w kraju	2%
Z powodu choroby, niepełnosprawności	2%
To, co się dzieje w kraju, zniechęca respondenta do brania udziału w jakichkolwiek wyborach	2%
Brak znajomości programów	2%
Z powodu zaplanowanego wyjazdu za granicę (i braku chęci lub wiedzy, jak zagłosować poza granicami kraju)	2%
Z powodu wieku	1%
Negatywna ocena już zgłoszonych kandydatów: „Polscy kandydaci do Europarlamentu to kontrowersyjne postaci”	1%
Ponieważ te wybory traktowane są przez polityków jako możliwość zdobycia dobrze płatnych posad	1%
Z powodu braku wpływu wyborców na późniejszą działalność wybranych europarlamentarzystów	1%
Brak wiary w uczciwość wyborów: „wszystko jest ustawione odgórnie i nie ma potrzeby głosowania”	1%
Respondent z zasady nie bierze udziału w żadnych wyborach	1%
Ogólne rozczarowanie i brak wiary w sens brania udziału w wyborach	1%
Respondent za mało wie na temat Parlamentu Europejskiego, czym zajmuje się ta instytucja i jakie ma uprawnienia	1%
Respondent nie ma sprecyzowanych poglądów politycznych	0,4%
Respondent wzięłby udział w głosowaniu tylko wtedy, gdyby sam kandydował	0,3%
Inne	1%
Odmowa odpowiedzi	1%
Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, brak ostatecznej decyzji	22%

Co dziesiąty (10%) respondent z grupy wahających się, czy wziąć udział w wyborach, twierdził, że obecnie nie widzi odpowiednich kandydatów, na których mógłby oddać głos. Dość liczne były także deklaracje braku zainteresowania polityką lub konkretnie wyborami do PE (po 6%). Czterech na stu (4%) wahających się swój brak zdecydowania co do udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego motywowało brakiem wiedzy na temat tych wyborów, a niektórzy mówili nawet, że nie wiedzieli, iż takie wybory się odbywają.

Wahania respondentów co do udziału w głosowaniu na posłów do PE motywowane są także negatywnymi ocenami dotychczasowych polskich europarlamentarzystów oraz całej polskiej klasy politycznej. Mówiono wprost o braku zaufania do klasy politycznej (4%). Negatywnie oceniano dotychczasowy dorobek, działalność i zachowanie polskich europarlamentarzystów (3%) lub już zgłoszonych kandydatów na nową kadencję (1%). Co setny (1%) ankietowany waha się, czy głosować, gdyż sądzi, że politycy traktują te wybory przede wszystkim jako możliwość zdobycia dobrze płatnej posady.

Niektórzy badani deklaruwali, że nie są w stanie przewidzieć, czy wezmą udział w głosowaniu, ze względu na sytuacje losowe, obowiązki zawodowe lub rodzinne (3%), chorobę, niepełnosprawność (2%) lub ze względu na zaplanowany wyjazd za granicę i brak chęci czy wiedzy, jak zagłosować poza granicami kraju (2%), jak również ze względu na zaawansowany wiek (1%).

Wszystkie przedstawione przez respondentów powody braku ostatecznej decyzji co do udziału w wyborach do Parlamentu Europejskiego zestawiono w tabeli 6.

Deklarowane zainteresowanie wyborami do Parlamentu Europejskiego utrzymuje się na podobnym poziomie jak przed poprzednimi eurowyborami. Również deklarowana frekwencja jest prawie taka sama jak tuż przed poprzednimi wyborami do PE. Podsumowując wyniki dotychczasowych badań można powiedzieć, iż są to wybory przede wszystkim dla „koneserów” polityki – dla osób szczególnie nią zainteresowanych, a nie dla szerokich mas wyborców. Obecnie nie ma zatem podstaw do przewidywania wyższej niż poprzednio frekwencji wyborczej.

Odotowany w marcu niewielki wzrost zainteresowania wyborami do Parlamentu Europejskiego oraz udziałem w głosowaniu wiązać należy ze stwierdzonym w tym miesiącu wzrostem ogólnego zainteresowania polityką, co przejawiało się także we wzroście zainteresowania udziałem w ewentualnych wyborach do Sejmu i Senatu.

Opracowała
Barbara BADORA